

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ
ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ**

«Қазгидромет» РМК

**Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №27
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)**

«10-12» маусымға 2023 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «09» маусым күні 21 сағаттан «12» маусым күні 21 сағ. дейін 2023 ж.)

құрастырылған уақыты: 09.06.2023 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Веревкина И.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Мажен У.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: moldagalieva_a@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

**2023 жылғы «10» маусымға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай. Оңтүстік-батыс желі солтүстік-батыс бағытқа ауысады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 20-25 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 12-17 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Күндіз аздаған өткінші жаңбыр (0.0-0.9 мм), найзағай. Оңтүстік-батыс желі солтүстік-батыс бағытқа ауысады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 23-28 градус жылы.
Теріскей Алатау	Күндіз аздаған өткінші жаңбыр (0.0-0.9 мм), найзағай. Оңтүстік-батыс, батыс желі, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 25-30 градус жылы.
Жетісу Алатау	Күндіз өткінші жаңбыр, найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 23-28 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 18-23 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 23-28 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 23-28 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай, дауыл болады. Солтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-шығысқа ауысады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 19-24 градус жылы.
Өгем жотасы	Өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай, дауыл болады. Солтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-шығысқа ауысады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 21-26 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел оңтүстік-шығыстан, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 17-22, күндіз 33-38 градус жылы.
Сауыр	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай, бұршақ, шаңды дауыл, дауыл. Жел солтүстік-батыстан соғады 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 27-32 градус жылы.
Тарбағатай	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай, бұршақ, шаңды дауыл, дауыл. Жел солтүстік-батыстан, солтүстіктен соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20, екпіні 23-28 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, кей жерлерде 23, күндіз 27-32 градус жылы, кей жерлерде 36 градус қатты ыстық.
Қазақстандық Алтай	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай, бұршақ, шаңды дауыл, дауыл. Жел шығыстан солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20, екпіні 23 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, кей жерлерде 10, күндіз 27-32 градус жылы.

2023 жылғы "11-12" маусымға арналған ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы: 11-12 маусымда өткінші жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-20 мм). Ауаның температурасы 11-12 маусымда түнде 3-8 градус жылы, күндіз 13-18 градус жылы.

Жетісу облысы: 11-12 маусымда өткінші жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-20 мм). Ауаның температурасы 11-12 маусымда түнде 3-8 градус жылы, күндіз 13-18 градус жылы.

Жамбыл: 11-12 маусымда күндіз өткінші жаңбыр жауады (0,0-7 мм). Ауаның температурасы 11-12 маусымда түнде 12-17 градус жылы, күндіз 21-26 градус жылы.

Түркістан: күндіз 11, тәулік бойы 12 маусымда өткінші жаңбыр жаңбыр (0,0-10 мм). Ауаның температурасы 11 маусымда түнде 13-18 градус жылы, күндіз 25-30 градус жылы, 12 маусымда түнде 15-20 градус жылы, күндіз 27-32 градус жылы.

Маңғыстау: 11-12 маусымда жауын-шашынсыз. Ауаның температурасы 11-12 маусымда түнде 15-20 градус жылы, күндіз 27-32 градус жылы.

Абай: 11-12 маусымда өткінші жаңбыр жауады (0,0-7 мм). Ауаның температурасы 11-12 маусымда түнде 10-15 градус жылы, күндіз 20-25 градус жылы.

Шығыс Қазақстан: 11-12 маусымда өткінші жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-20 мм) күтіледі. Ауаның температурасы 11-12 маусым түнде 10-15 градус жылы, күндіз 18-23 градус жылы.

2023 жылғы 09 маусымдағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды. Кіші Алматы өзені – Мыңжылқы ГБ 1 см-ге, Сарысай ГБ 1 см-ге, ГБ Сарысай 1 см-ге, ГБ Медеу 4 см-ге, Үлкен Алматы – Проходной ө. сағасы-нан 2 км жоғары ГБ 9 см-ге, Проходной өзені – сағасы ГБ 2 см-ге, Терісбұтақ өзені – сағасы ГБ 1 см-ге, Түрген өзені – Таутүрген а. ГБ 8 см-ге, Есік өзені – Есік қ. ГБ 2 см-ге, Талғар өзені – Талғар қ. ГБ 2 см-ге су деңгейінің көтерілуі байқалды. Таудағы температуралық фон 7 °С мәнінен 23 °С оң мәні аралығында сақталады. Таңертеңгі сағат 6-да нөлдік изотерма 4620 м биіктікте болды.

Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер
2023 ж. "09" маусымға

№	Өзен	Пункт	Биіктік. М	Ауа температурасы. °С			Жауын-шашын. Мм		Су деңгейі. см		Су өтімі. м3/с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.). см	Лайлылық
				Макс. 08.06.	Мин. 09.06.	08 с. 09.06.	Күн. 08.06.	Түн. 09.06.	Орт. 08.06.	08 с. 09.06.	Орт. 08.06.	Макс. 08.06.	08 ч 09.06.		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	15.6	6.6									*	
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы ГБ	3017			9.00			263	262			+1	*	
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			13.0			601	601			0	*	
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	23.7	14.5									*	
5	Кіші Алматы	Сарысай ГБ	1928			19.0			259	259	1.51	1.61	1.51	+1	0
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			17.0			108	109				+4	0
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			23.0			49	49	0.16	0.16	0.16	0	0
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			22.0			188	188	1.51	1.51	1.51	0	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			21.0			248	248				0	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктіктегі ГБ	2654			11.0			326	319	2.21	2.42	2.00	0	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ	1471			19.0			264	268				+9	*
12	Құмбел	сағасы ГБ	2150			18.0			70	70				0	1
13	Проходная	сағасы ГБ	1422			23.0			286	286	2.47	2.64	2.47	+2	1
14	Терісбұтақ	сағасы ГБ	1362			20.0			212	212	0.81	0.84	0.80	+1	0
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			23.0			290	289	5.10	5.18	5.02	0	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			23.0			116	121	4.94	5.56	6.01	+8	*
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			22.0			201	202				+2	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			20.0			304	304				+2	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	19.8	11.8				-83	-73				-7	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ	2169			16.0			99					0	
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ	1630			17.0			264	262	23.0	23.4	21.7	0	*
22	Мерке	Ұлбутуй қыс. ГБ	1026			26.0			115	114	2.84	2.84	2.73	-1	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

** - өзен қатып қалды

Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру
«10-12» маусымға 2023 ж.

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдануы төмендеді, бірақ критериалды мәнге жақын. 10 маусымда күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 11-12 маусымда өткінші жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-20 мм). Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз. Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары үшін, жауын-шашын мөлшері критикалық мөлшерден асса, дауылды ескерту беріледі.
	Күнгей Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 10 маусымда күндіз аздаған өткінші жаңбыр (0-0,9 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 11-12 маусымда өткінші жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-20 мм). Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Теріскей Алатауы	
Жетісу	Жетісу Алатауы	Маусымдық қар сызығы шамамен 3000 м биіктіктен аздап жоғары орналасқан. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 10 маусымда күндіз өткінші жаңбыр, найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 11-12 маусымда өткінші жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-20 мм). Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 10 маусымда күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 11-12 маусымда күндіз өткінші жаңбыр жауады (0-7 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 10 маусымда өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай, дауыл болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. күндіз 11, тәулік бойы 12 маусымда өткінші жаңбыр жаңбыр (0-10 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	

Маңғыстау	Маңғыстау таулары	10-12 маусымда жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Орта таулы аймақтың негізгі бөлігі қар жамылғысынан босанды. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 10 маусымда күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай, бұршақ, шаңды дауыл, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 11-12 маусымда өткінші жаңбыр жауады (0-7 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Орта таулы аймақтың негізгі бөлігі қар жамылғысынан босанды. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. 10 маусымда күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай, бұршақ, шаңды дауыл, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 11-12 маусымда өткінші жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0-20 мм) күтіледі. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Қазақстандық Алтай	

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (5 Қосымша).

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.